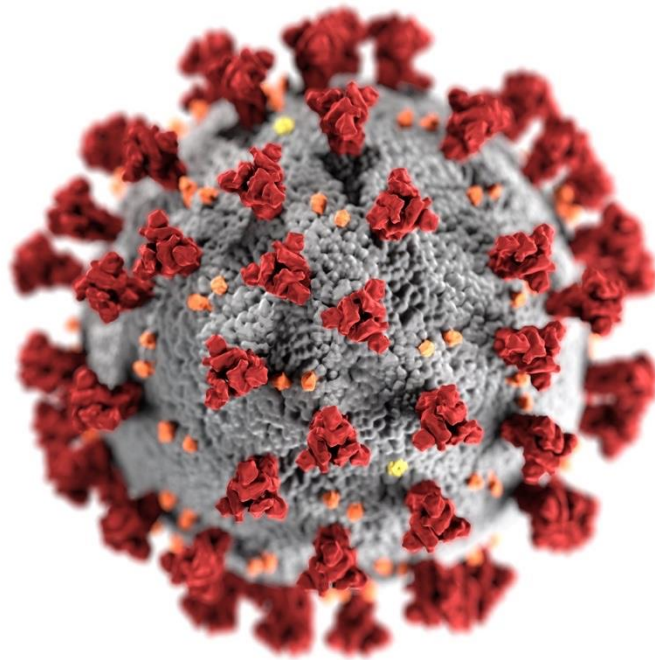

LYRIKK I KORONAKRISEN

En analyse av tre norske koronadikt

Sofie Bjarkø

Fordypningsoppgave
November 2020

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
<i>Metode og oppbygning av oppgaven</i>	3
2. Teoridel	3
2.1 Lyrikk	3
Det poetiske språket	3
Det lyriske jeg	4
Lyrikkens struktur	4
Leilighetsdikt	5
2.2 Koronakrisen	5
3. Diktanalyser	6
3.1 «Naudbluss»	6
Tittel	6
Motiv	7
Diktets form og komposisjon	7
Besjeling og personifikasjon	8
Metaforer	8
Gjentakelser	9
Kontraster	9
Avslutning	9
3.2 «Liten trøst»	10
Tittel	10
Motiv	11
Diktets form og komposisjon	11
Gjentakelser	12
Besjeling og personifikasjon	13
Kontraster	13
Avslutning	14
3.3 «Dette er andre dager»	15
Tittel	15
Motiv	16
Diktets form og komposisjon	16
Besjelinger og metaforer	18
Avslutning	19
4. Konklusjon	20
Kilder	22
<i>Primærkilder</i>	22
<i>Sekundærkilder</i>	22
Vedlegg 1 «Naudbluss»	24
Vedlegg 2 «Liten trøst»	25
Vedlegg 3 «Dette er andre dager»	26

1. Innledning

Da koronapandemien rammet Norge med full kraft i mars 2020, fikk de fleste av oss hverdagen snudd på hodet i løpet av noen få dager (Statsministerens kontor & Helse- og omsorgsdepartementet, 2020). Vi ble nødt til å tilpasse oss strenge restriksjoner og smitteverntiltak fra myndighetenes side, mange ble redde og engstelige. Vi måtte alle forsøke å håndtere situasjonen på best mulig måte. Kunnskap og informasjon om utviklingen ble viktig for å skape forutsigbarhet og trygghet. Da jeg kom over fenomenet koronadikt, fikk det meg til å tenke over at kanskje også lyrikk kunne være en uttrykksform av betydning i en krisesituasjon som denne.

Kittang & Aarseth (1998, sitert i Bjørn, 2016, s.36) beskriver lyrikk som en *estetisk* uttrykksform. Estetikk kommer av det greske ordet *aisthesis* som betyr fornemmelse eller sansing (Bale, 2009, s. 10, sitert i Bjørn, 2016, s.38). Samuelson (2013, s.33, sitert i Bjørn, 2016, s.38) viser til den tyske filosofen Baumgarten som allerede på 1700-tallet hevdet at man gjennom estetikken kunne tilegne seg kunnskap som var annerledes, men likeverdig med den kunnskapen man fikk gjennom intellektet og fornuften. Gjennom estetiske opplevelser kunne man få en særlig form for følelsesmessig erkjennelse som supplerte den logiske og fornuftsbaserte innsikten. Ser vi på lyrikk som en estetisk uttrykksform, kan det derfor tenkes at koronadiktene, som er tema i denne oppgaven, kan bidra med en form for erkjennelse og kunnskap som kan oppleves som en styrke og hjelp i denne krisetiden.

Jeg oppfatter det som om dette er noe av det samme som forfatterne Frode Grytten og Ruth Lillegraven er inne på i podkasten NRK Bok (Grønbech, 2020) når de hevder at lyrikk vil kunne bidra til en mer subjektiv tilknytning til tematikken. Lyrikken er med på å sette ord på følelser og stemninger vi kjenner oss igjen i. På bakgrunn av dette ble jeg interessert i å utforske fenomenet koronadikt nærmere og har formulert følgende problemstilling:

Hvordan beskrives koronasituasjonen i tre norske koronadikt?

Jeg vil ta for meg de tre norske koronadiktene «Naudbluss» av Frode Grytten, «Liten trøst» av Lars Saabye Christensen og «Dette er andre dagar» av Ruth Lillegraven, som alle er skrevet under koronakrisen i Norge våren 2020.

Metode og oppbygning av oppgaven

I arbeidet med denne oppgaven startet jeg med å nærlese alle diktene og skrive notater, før jeg analyserte hvert dikt for seg og deretter sammenlignet dem. I analysen utforsket jeg diktene ved å lete systematisk etter bruk av litterære virkemidler og effekten av disse. Jeg forsøkte også å se etter særtrekk i lyrikksjangeren som kunne bidra til å gi diktene mening og innhold. Disse særtrekkene er det gjort rede for i teoridelen i oppgaven, som også inneholder avklaring av noen sentrale begreper. Etter teoridelen vil det bli gitt en kort presentasjon av diktene og forfatterne, før diktene blir analysert hver for seg i lys av teori. Deretter følger en konklusjon hvor jeg forsøker å svare på problemstillingen, ved blant annet å se på likheter og ulikheter i diktene.

2. Teoridel

2.1 Lyrikk

Ut fra det vi kjenner til har det blitt skrevet lyrikk i 3000 år, og det sier seg nærmest selv at sjangeren har gjennomgått store endringer i løpet av denne tiden (Fodstad et al., 2014, s.250). Mens vi i daglig tale ofte bruker begrepene lyrikk, dikt og poesi om hverandre, kan det i denne sammenhengen være nyttig med en nærmere begrepsavklaring. Ifølge Garthus et al (2020, s.7-8) er *lyrikk* betegnelsen på en av tre hovedsjangere innenfor skjønnlitteraturen, i tillegg til episk diktning og dramatik. *Dikt* viser til de enkelte tekstene innenfor lyrikksjangeren og lyrikkens *form*, mens *poesi* sier noe om den språklige kvaliteten i lyrikken. I lyrikken legges det mer vekt på følelser, subjektive tanker og opplevelser enn i de andre skjønnlitterære sjangerne (Garthus et al., 2020, s.7). Fodstad et al (2014, s. 250) viser til at lyrikk forbindes med rim og rytme, i tillegg til at dikt ofte er kortere enn episk diktning og dramatik. Garthus et al (2020 s.7-8) beskriver flere andre særtrekk ved sjangeren. Nedenfor blir det redegjort for noen av disse, nærmere bestemt det poetiske språket, «det lyriske jeg» og lyrikkens struktur. Leilighetsdikt vil bli beskrevet i et eget avsnitt.

Det poetiske språket

Når vi snakker om *det poetiske språket*, dreier det seg ikke så mye om hva som blir sagt, men hvordan det blir sagt. Ordene er ikke i seg selv poetiske, det er bruken av ordene som gjør det til poesi. Kittang & Aarseth (1998, s.5, sitert i Bjørn, 2016, s.29) hevder at det poetiske

språkets kompliserte natur kan medvirke til å gjøre lyrikk vanskelig å forstå. «Svært mange dikt åpner seg ikke umiddelbart for leseren. De betyr en utfordring for hans intellekt og innlevingssevne, de krever at han møter dem på halvveien» (Kittang & Aarseth, 1998, s.5, sitert i Bjørn, 2016, s.29). Det poetiske språket innebærer derfor også at et dikt kan ha mange betydninger og tolkningsmuligheter, noe som også betyr at min tolkning og forståelse av diktene i denne oppgaven er en av mange.

Det lyriske jeg

Ifølge Fodstad et al skiller lyrikken seg fra andre hovedsjangre ved at den insisterer på tilstedeværelse i nåtid, og en nær forbindelse mellom den talende og det omtalte (2014, s.256). Med andre ord står det lyriske jeg, som også kan uttrykkes gjennom bruk av pronomenet *du* eller *vi*, i et tett forhold til det som uttrykkes. Fodstad et al påpeker (2014, s. 256) at mye lyrikk gir uttrykk for subjektive følelser og kan oppfattes som inderlige følelsesutbrudd. Videre bidrar det poetiske språket til at leseren identifiserer seg med det lyriske jeg på en måte som gjør at leseren ikke ser «*på*, men *med* det lyriske jeg» (Kittang & Aarseth, 1998, s.35, sitert i Bjørn, 2016, s.31).

Lyrikkens struktur

I episk og dramatisk diktning møter leseren ofte fiktive verdener som ligner den virkeligheten vi lever i. Handlinger, personer og begivenheter er gjenkjennbare, noe som gjør det lett for leseren å orientere seg i teksten (Kittang & Aarseth 1998 s. 31, sitert i Bjørn, 2016, s.29). I lyrikk er det ikke samme logiske handlingsgang, og leseren må komme fram til diktets mening gjennom tolkning av diktets form, rytme, utforming og virkemidler. Fodstad et al (2014, s.251-2) viser til *musikalitet og visualitet* som to særtrekk ved lyrikk som kan bidra til å skape mening og forståelse. Når vi snakker om lyrikkens musikalitet, tenker vi ikke bare på tekster som kan synges. Også dikt som leses stille eller høyt, har musikalitet i seg ved at de utnytter språkets klang og rytme. Rytme i dikt kan for eksempel skapes ved at vi vektlegger enkelte stavelser mer enn andre når vi leser, mens setninger kan bindes sammen gjennom hvordan de klinger når vi leser. Selv om enderim eller faste rytmemønstre ikke er så fremtredende i samtidslyrikk som diktene i denne oppgaven, vil likevel språkets musikalitet ha innvirkning på hvordan vi opplever og forstår diktene (Fodstad et al., 2014, s. 253). Lyrikkens visualitet dreier seg både om utseende eller oppsettet på diktet, og det at dikt ofte er

rik på språklige bilder som kan skape sammenhenger og likheter, og framkalle nye assosiasjoner hos leseren (Fodstad et al., 2014, s. 254).

Som nevnt ovenfor kan lyrikkens struktur, uten logisk handlingsgang og beskrivelse av kontekst, gjøre det utfordrende å lese dikt. For koronadiktene i denne oppgaven, er situasjonen noe annerledes og de faller dermed inn under det som kalles *leilighetsdikt*.

Leilighetsdikt

Leilighetsdikt er dikt skrevet for en spesiell anledning, dette kan være alt fra takkedikt til kritiske dikt. De er ofte rosende, men kan også inneholde kritikk eller bitende angrep på personer eller grupper (Ridderstrøm, 2019b, s.1). Leilighetsdiktene skiller seg fra mye annen lyrikk ved at de har en klart definert kontekst. Leseren unngår dermed det som Fodstad et al (2014, s.250) beskriver som «å lese i vakum». Diktene som blir analysert i denne oppgaven regnes som leilighetsdikt, fordi de er skrevet i forbindelse med koronakrisen i Norge. Her blir dermed diktene satt direkte inn i en forståelsesramme som vil påvirke hvordan vi tolker dem.

2.2 Koronakrisen

Koronakrisen er en pandemi forårsaket av koronaviruset *sars-CoV-2* (Klein et al., 2020). Ifølge Store medisinske leksikon rammer viruset luftveiene og kan gi alt fra lette symptomer til alvorlig sykdom og død (Dalgard et al., 2020). Det finnes ingen behandling eller godkjent vaksine mot viruset som er svært smittosomt, noe som gjør sykdommen spesielt alvorlig og skremmende. Etter at koronaviruset ble oppdaget på et marked i Wuhan, Kina i november 2019 (Soldal, (u.å)), spredte det seg faretruende raskt til andre land. I løpet av noen måneder hadde det spredt seg over store deler av verden og koronapandemien var et faktum (Worldometers, 2020).

Den 12. Mars 2020 gikk Alvoret opp for alle nordmenn da myndighetene av smittevern hensyn innførte de strengeste tiltakene i Norge i fredstid (Statsministerens kontor & Helse- og omsorgsdepartementet, 2020). Norge gikk inn i det som ble beskrevet som «lockdown», som betyr nedstengning av samfunnet. Skoler, barnehager og arbeidsplasser stengte med øyeblikkelig virkning, mange arbeidstakere ble sendt hjem til hjemmekontor. Sosial distansering, omfattende hygienetiltak, reiserestriksjoner og pålegg om karantene ble innført, og påvist smitte førte til isolasjon i hjemmet (Helsedirektoratet, 2020).

I oppgaven brukes begrepene koronapandemi og koronakrise om hverandre, da det i denne sammenhengen ikke vil ha noen praktisk betydning å skille mellom dem.

3. Diktanalyser

Dette kapittelet inneholder analyser og tolkninger av diktene «Naudbluss» av Frode Grytten, «Liten trøst» av Lars Saabye Christensen og «Dette er andre dagar» av Ruth Lillegraven.

3.1 «Naudbluss»

(Vedlegg 1)

«Naudbluss» er skrevet av forfatter og journalist Frode Grytten (f.1960) (Andersen, 2020) på oppfordring fra avisen Vårt Land, like etter koronautbruddet i Norge. Det ble publisert i Vårt Land 26. mars 2020 sammen med et intervju med forfatteren. Her forteller Grytten at han ble inspirert til å skrive «Naudbluss» både av det at vi alle er isolert fra hverandre i en annerledes verden og ved det at vi deler et håp om å finne tilbake til hverdagen igjen (Sviland, 2020).

Grytten debuterte i 1983 med diktsamlingen *Start* og har gitt ut flere bøker, hovedsakelig noveller og romaner (Sørbø, 2018, s. 552). Sørbø kaller han «...ein folkeleg tolkar av samtida» (2018, s. 552). Grytten er også kjent for sine leilighetsdikt, blant annet «Eit dikt for dei unge» i forbindelse med massakren på Utøya i 2011 (Sørbø, 2018, s. 551). «Naudbluss» kan sies å gjenspeile begge disse særtrekkene ved Gryttens diktning, da diktet både kan ses på som en tolkning av samtiden og er skrevet i en spesiell anledning. Grytten skriver i all hovedsak på nynorsk, noe som også gjelder «Naudbluss».

Tittel

Tittelen «Naudbluss» er en metafor for et rop om hjelp i koronakrisen. Nødbluss er et signal om et akutt nødstilfelle, og kan referere til at vi alle er i en krisesituasjon og har behov for hjelp. Et nødbluss vil lyse opp himmelen og være synlig for mange, og på den måten kan det også fungere som en påminnelse og et varsel om at dette ikke er noe vi kan overse. Ifølge helsebyrådet i Oslo har befolkningen begynt å bli tiltakstrøtte (Lie et al., 2020) og «lei av koronasituasjonen». Dette kan medføre at flere tar lettere på smittevernregler. Slik sett kunne vi kanskje trenge et nødbluss til å minne oss på alvoret i situasjonen. Når vi vet at Grytten skrev diktet kort tid etter at Norge ble rammet av viruset, altså som et nødrop midt i en

skremmende situasjon, er det likevel kanskje ikke dette han har hatt i tankene da han valgte tittelen.

Motiv

Stemmen i diktet, det lyriske vi-et, sender ut et nødbluss, en beskjed til månedene i nærmeste fremtid om at vi fortsatt finnes, selv om vi ikke er så synlig for hverandre. «Vi er her i alle husa» (s.2, v.2), fanget av noe som er utenfor vår kontroll. Vi-et holder kontakt med omverdenen så godt det kan gjennom å «pusse vindauga» (s. 3, v.1), og å holde seg oppdatert på nyheter og sosiale medier. Hver kveld forsøker vi-et å samle tankene og skrifter til seg selv. Likevel kommer nyhetene som hele tiden minner vi-et på alvoret i situasjonen og fyller det med frykt. Mot slutten av diktet ber stemmen om at våren og sommeren må finne oss igjen når dette er over. Så snart denne skremmende situasjonen er slutt, trenger vi-et hjelp til å bli båret ut i lyset igjen.

Diktets form og komposisjon

Diktet er delt inn i seks strofer med fire verselinjer i strofe 1-5 og to verselinjer i strofe 6. I diktet står flere av verbene i imperativ, for eksempel «gi» (v.1) og «meld» (v.3) i første strofe, og «finn» og «berg» (v.1) i siste strofe. Dette kan tolkes som om at det er nødblusset som får en kort og konsis ordre fra det lyriske vi-et om hva det skal varsle, situasjonen er alvorlig og alle rom er fylt med frykt. Mottakerne av nødblussets meldinger er månedene juni, juli, august, september og oktober, og årstidene sommer og vår. Slik kan leseren få et inntrykk av at det er *tiden* som skal redde oss i den skremmende situasjonen som vi alle deler. I strofene 2-4 får vi en mer beskrivende forklaring om hvordan situasjonen er nå. Her er verbene skrevet i presens «er», «har» og «skriftar». Effekten kan være at strofene skal vise til den da pågående «lockdownen».

Allerede i første strofe står det «send ord til oktober» (v.4). Når leseren vet at diktet ble skrevet i mars måned, kan dette forstås som at vi må regne med at koronaviruset vil bli værende i flere måneder. Slik kommer det også fram en form for *tidslinje* over utviklingen av koronasituasjonen i diktet. Varselet i begynnelsen av diktet kommer i form av en påminnelse om at «vi er her i alle husa» (s.2, v.2), underforstått at vi kan ikke komme ut enda, vi må finne oss i å være «fanget» en stund. I strofe 5 sendes varselet ut som en beskjed om at vi-et vil

trengte hjelp til å komme ut i lyset igjen når alt er over. Denne strofen kan ses på som et «brudd» i diktet, hvor det lyriske vi-et får et fremtidshåp.

Besjeling og personifikasjon

Vi finner flere eksempler på besjeling i diktet, som «men nyheitene flyt stille opp / frå kjellaren og fyller alle / rom med frykt» (s. 4, v.2-4). Nyheter kan ikke fysisk flyte opp og fylle rom med frykt, dette er en måte å beskrive hvilken følelse og effekt koronanyhetene har på folk. Uansett hvilket rom du oppholder deg i, vil nyhetene følge etter deg, på mobilen, på radioen eller TV. Bildene og assosiasjonene som skapes hos leseren, har med diktets visualitet å gjøre, og vil i dette tilfellet gi leseren en klaustrofobisk følelse av å ikke kunne slippe unna.

En form for personifikasjon er det når stemmen sier «gi beskjed til / juni, juli, august / meld frå til september / send ord til oktober» (s.1). Her er det månedene som får beskjeder, meldinger og varslinger, og ikke mennesket. Dette kan tolkes som at vi-et vil varsle månedene og fremtiden om hva vi-et har i vente. Personifikasjonen er med på å sette ord på følelser som frykt, stress og usikkerhet om fremtiden. Samtidig kan det også vise til at tiden er en venn som når alt det vonde er over, vil bringe oss tilbake til lyset igjen. Det er som om det er tiden selv som skal redde oss til slutt.

Metaforer

Et annet virkemiddel som blir brukt for å få frem opplevelser og tanker mange av oss har i denne tiden, er metaforer. «Vi er her i alle husa / fanga som insekt / i handflatene» (s. 2, v.2-4) sier noe om at vi-et føler seg innestengt og isolert i et lite, mørkt og trangt rom uten å vite hva som venter. Vi-et er fanget av noe som er større enn seg selv i en situasjon som vi-et ikke kan påvirke. «vi har pussa vindauga / for å sjå gata vår betre» (s.3, v.1-2) kan være et bilde på at vi-et gjør alt det kan for å opprettholde en viss kontakt med omverdenen i en periode med sosial distansering. Kanskje håper vi-et at å se de velkjente gatene vil gi det en form for trygghet og minne seg selv på at ikke *alt* er forandret. Selv om det er færre mennesker i gatene, vil husene og omgivelsene være som før og kunne skape en følelse av normalitet.

«Straks dette er slutt» (s.5, v.4) venter en lysere og lettere tilværelse uten koronarelaterte tanker og bekymringer. Verselinjen «bær oss ut i lyset» (s.6) viser at det vil bli en stor befrielse å komme seg ut etter lang tid i fangenskap. En tid uten korona er noe mange av oss

savner og gleder oss til å få tilbake, og tanken på å komme ut i lyset igjen kan hjelpe oss til å holde motet oppe mens vi venter. Metaforene i diktet setter på denne måten ord på følelser som ensomhet, isolasjon og savn etter en «normal» tid. Samtidig kan diktet virke trøstende ved å minne oss på at koronakrisen en dag vil være over.

Gjentakelser

I strofe 2 finner vi gjentakelsen anafor (Federli & Eftedal, 2018) der setningsleddet «vi er her ..» (v1-2) gjentas i begynnelsen av to verselinjer etter hverandre. Gjentakelsen forsterker fortvilelsen til det lyriske vi-et, også uttrykt gjennom at vi-et føler seg «fanga som insekt / i handflatene» (s.2, v.3-4). «Vi» og «oss» blir gjentatt flere ganger, og minner oss på at dette er en skjebne vi alle deler. Vi er alle i samme desperate situasjon og opplever derfor også en form for fellesskap, «koplå til kvarandre/via internettets tynne sivilisasjon» (s.3, v.3-4). Vi lesere identifiserer oss med det lyriske vi-et og forstår hvor avhengige vi er av hverandre. Bruk av begrepet «tynne sivilisasjon» gir assosiasjoner til hvor sårbare vi alle er i denne situasjonen, hvor lett vi kan miste kontakten med hverandre. Her blir det også satt ord på opplevelsen av å være isolert, men kanskje likevel ikke helt alene, siden vi alle er i samme båt. Dette er også en form for kontrast som på en måte ligger mellom linjene.

Kontraster

Det er flere kontraster med interessante effekter i diktet, både metaforiske og konkrete. Den mest åpenbare er gjerne kontrasten mellom lys og mørke. Som beskrevet ovenfor, kan metaforen «fanga som insekt i handflatene» (s.2, v.3-4) være et bilde på mørket, mens «bær oss ut i lyset» (s.6, v.2) er en mer konkret kontrast. Tidligere i analysen har også kontraster mellom nåtid og fremtid blitt beskrevet. Som nevnt tidligere, inneholder diktet flere tidsangivelser, altså navn på måneder og årstider. Disse gjentakelsene underbygger også opplevelsen av tid som et sentralt tema i diktet.

Avslutning

«Naudbuss» tar opp tema som isolasjon og frykt, men også fremtidstro og håp. Her finner vi med andre ord klare kontraster, både metaforiske og konkrete. I diktet beskrives koronakrisen som en nødsituasjon vi alle deler. Et nødbluss sendes ut fra et «vi» som på grunn av koronasituasjonen er tvunget til å holde seg inne i sitt eget hjem. Et sentralt tema er hvordan vi-et opplever det å være isolert fra de vante omgivelsene. Gjennom bruk av metaforer,

besjeling og kontraster får diktet fram følelsen av det å være fanget og det å kjenne på frykt, men også en følelse av håp og tro på at det vonde har en ende. Gjentakelser og utstrakt bruk av pronomenene vi og oss, skaper en følelse av at vi alle er i samme båt og trenger hverandre. På denne måten forteller også diktet om både ensomhet og fellesskap.

Nødblusset kan også i seg selv tolkes som et tegn på håp. Vi-et ber om hjelp uten å ha noen klar formening om hvem som skal redde det. Vi-et håper og tror at det finnes noen eller noe der ute som vil oppdage bønner om hjelp og komme vi-et til unnsetning. Tidsangivelser som navn på måneder og årstider gir inntrykk av at nødropet rettes mot selve *tiden*, altså at det er tiden som apostroferes i diktet. Når vi mennesker er fanget i samme situasjon og ikke er i stand til å hjelpe hverandre, må vi sette vår lit til tiden. Tid og håp synes derfor å være sentrale tema.

3.2 «Liten trøst»

(Vedlegg 2)

«Liten trøst» er skrevet av forfatter Lars Saabye Christensen (f.1953). I 1976 debuterte han med diktsamlingen *Historien om Gly* (1976). Saabye Christensen har vunnet flere priser og er kjent både for sine dikt og romaner, ofte med handlinger lagt til Oslo. I sin diktning har han en stadig tilbakevendende kjærlighet for «mennesker som sliter med indre usikkerhet og manglende oversikt over eget liv, som ikke stiller profesjonelt velforbereede i alle livets situasjoner, men velger galt og opptrer klossete» («Lars Saabye Christensen», (u.å.)). Diktet «Liten trøst» beskriver også en slik uforutsigbar og uoversiktlig situasjon, nærmere bestemt koronakrisen, og de utfordringene dette medfører for oss mennesker.

Tittel

Tittelen «Liten trøst» kan tolkes på flere måter. Det kan forstås som at «her kommer noen trøstende ord» eller også som at «det er liten trøst å finne» i koronatiden vi er i nå. I begge tilfellene viser tittelen at diktet handler om trøst, kanskje både om hvordan vi selv kan finne trøst og hvordan vi kan trøste hverandre. Tittelen gjenspeiler en forståelse av at vi alle står i en situasjon der vi deler et behov for å få og gi trøst.

Motiv

I starten av diktet forteller det lyriske jeg-et om en tilværelse som er helt forandret. Jeg-et føler seg fremmedgjort både overfor seg selv og omgivelsene. Til og med tiden oppleves annerledes, den går så sakte at alle klokkenes ligger etter. Jeg-et føler seg rådvill og trenger trøst, men ber innstendig om å ikke bli møtt med lettvinde trøstende klisjéer. Stemmen i diktet gir leseren tydelig beskjed om ikke å ty til trøstende floskler som for eksempel «...aldri så galt at det ikke er godt for noe» (v.14) når vi vet at flere mister sine kjære, levebrødet sitt eller risikerer livet for å redde andre. Men diktets jeg har også klare formeningene om hva leseren heller skal si; «Du skal si: når dette er forbi skal vi ha lært å kjede oss» (v.17). Dette forteller leseren at den vanskelige situasjonen vil gå over, og da vil vi ha lært noe viktig, nærmere bestemt å kjede oss. I dette ligger det en form for trøst. Vi-et må lære å forholde seg til den nye tilværelsen, og lære seg at livet har noen begrensninger og akseptere at ting tar tid. På slutten forteller stemmen i diktet at når denne spesielle situasjonen er over, skal vi ikke tro at alt vil bli som før, men heller trøste oss med at tilværelsen er endret og at livet har lært oss noe.

Diktets form og komposisjon

Visuelt sett er diktet en sammenhengende strofe med 27 verselinjer, der verselinjene har ulik lengde. Leserens kan oppleve at diktet har et uoversiktlig preg over seg, noe som gjerne gjenspeiler den situasjonen som det lyriske jeg-et befinner seg i. Vi finner flere stemmer i diktet: det lyriske jeg-et, vi-et og til slutt det lyriske du-et. Det billedlige språket gjør det lett for leseren å skape sine egne assosiasjoner og leve seg inn i motivet i starten av diktet. Det er for eksempel lett å se for seg en by som er så øde og forlatt at det er like før den letter, slik det blir beskrevet i de to første verselinjene.

Når det gjelder musikaliteten i diktet skapes den blant annet gjennom bruk av gjentakelser, som når «ikke si det» og «det tar tid» gjentas flere ganger. Gjentakelsene gir en form for rytme som kommer tydelig frem når diktet leses høyt. Dette skaper et inntrykk av at her er det noe stemmen ønsker å fremheve og forsterke. Bruk av gjentakelser har flere effekter i diktet, noe som vil bli nærmere beskrevet under neste overskrift.

Mellom verselinje 16 og 17 finner vi et brudd i diktet, der det lyriske jeg-et går fra å si «ikke si det» til «du skal si». Her skjer det en vending i handlingen der stemmen går fra fortvilelse,

håpløshet og beskrivelser av hva som ikke fungerer som trøst, til å veilede oss lesere i hvordan vi best kan forholde oss til krisen vi står i. I verselinje 21 «*for nå vet vi hva vi får, men ikke hva vi har*» har Saabye Christensen omskrevet den kjente formuleringen «Vi vet hva vi har, men ikke hva vi får» og satt den i kursiv. Dette er en allusjon, en setning leseren kan kjenne igjen både ut fra klang og rytme, men også visuelt. Omformuleringen forsterker følelsen av at alt er snudd på hodet, de gamle virkelighetsforståelsene og sannhetene gjelder ikke lenger, ikke en gang som trøst. Omskrivingen kan også være et bilde på at vi er så opptatt av fremtiden vår at vi glemmer å leve i nuet.

Diktet avsluttes med enda en omskriving av et velkjent uttrykk, som leseren kjenner igjen både klangmessig og visuelt. Vi forventer derfor nærmest at det skal stå «vil *alt* bli som før», og formuleringen «vil *ingenting* bli som før» kommer som en overraskelse på oss lesere. Dette tvinger oss til å stoppe opp og tenke over hva det faktisk kan bety. Er det bra eller dårlig at ingenting vil bli som før? Og hvilke spor har koronakrisen satt når alt er over?

Gjentakelser

«Ikke si det» blir gjentatt flere ganger i begynnelsen av setninger og kombineres ofte med «så lenge». Gjentakelsen er et eksempel på en anafor som etterfølges av eksempler på typiske floskler som vi mennesker ofte tyr til når vi skal trøste andre eller oss selv, og ikke helt klarer å finne ord. I diktet gjengis *tre* slike trøstende floskler, eller klisjéer, og stemmen sier klart ifra om at vi *ikke* må bruke slike ord nå under koronakrisen. Som nevnt ovenfor bidrar dette til å skape rytme i diktet, samtidig som teksten får et insisterende preg. Anaforer skaper også et inntrykk av at her er det noe viktig som stemmen vil at leseren skal huske (Federl & Eftedal, 2018). Bruken av imperativ, eller bydende form av verbet *å si*, er også med på å forsterke denne følelsen. Det er som om det lyriske jeg-et vil forsikre seg om at leseren har forstått det.

De velkjente frasene «det er i motbakke det går oppover», «aldri så galt at det ikke er godt for noe» eller «motstand gjør sterk» er allusjoner som vekker gjenkjennelse hos leseren og gjør det lettere å identifisere seg med det lyriske jeg-et. Kanskje føler leseren seg også truffet av diktet som så tydelig fordømmer bruk av slike trøstende floskler i koronakrisen. For noen lesere kan dette vekke en følelse av skam over å ha brukt slike fraser i forsøk på å trøste, uten egentlig å tenke så nøye over hvilken virkning det kan ha hatt på omgivelsene. Slik kan dette

forstås som en form for *koronaskam*, et begrep som dekker ulike opplevelser av skam mange av oss kjenner på i forbindelse med koronapandemien (Bonnievie-Svendsen, 2020).

Ulike former for tidsuttrykk er også noe som går igjen flere steder i diktet. Dette skaper en form for tidslinje. I begynnelsen finner vi tidsuttrykkene «snart» og «det er like før» som kan gi assosiasjoner til at noe haster, det er like før noe kommer til å skje. Senere brukes tidsuttrykkene «en dag» og «når dette er forbi», noe som kan gi en følelse av at situasjonen har roet seg, det haster ikke så mye lenger. Kanskje har diktets jeg forsonet seg med situasjonen og akseptert at «det tar tiden det tar» (v.22). Selv om ingen vet hvor lenge koronakrisen vil vare, er det fortsatt en ting jeg-et kan være sikker på, og det er at «...det tar tid» (v.6). Tidsangivelsene i verselinje 22 viser til at det kan ta alt fra uker til år. Så stor er usikkerheten vi alle må lære oss å leve med under koronakrisen.

Besjeling og personifikasjon

Når diktets jeg ikke lenger kjenner igjen byen sin, og opplever at den er «så forlatt, så øde at det er like før den letter» (v.2) skapes det et inntrykk av at jeg-et har et behov for å holde fast på det velkjente i livet som er i ferd med å glippe. Det at byen holder på å lette, kan også være et bilde på at det er menneskene som utgjør byen og at den forsvinner når menneskene ikke lenger ferdes der.

Saabye Christensen skriver ofte bøker med handlinger fra Oslo, som han kjenner svært godt («Lars Saabye Christensen», (u.å)). Her viser kanskje verselinjen «Byen kjenner snart ikke meg igjen heller» (v.3) til hvor fortapt jeg-et føler seg i byen sin nå. «Selv ikke speilet holder følge» (v.4) forsterker denne følelsen av å være fortapt og fremmedgjort også overfor for seg selv. Det haster å få gjort noe med situasjonen, men heller ikke tiden oppfører seg normalt. «Og alle klokkene mine ligger etter» (v.5) skaper en følelse av utålmodighet og frustrasjon. I en tid med usikkerhet og manglende oversikt, er det som om det lyriske vi-et vil ta grep og «..komme overens med sekundene / og på talefot med timene igjen» (v.19-20) og på den måten bli venn med tiden igjen.

Kontraster

Diktet spenner fra beskrivelser av dramatiske hendelser i enkeltmenneskers liv til å understreke verdien av å kunne kjede seg. Uttrykket «kjede seg» blir brukt flere ganger og

står i sterk kontrast til ord og uttrykk som minner oss om at koronapandemien handler om liv og død. På den måten beskriver diktet noe av den spenningen vi alle må lære oss å leve med under pandemien, liv og død på den ene siden, og kjedsomhet på den andre. Vi mennesker kjeder oss fordi vi blir pålagt en rekke restriksjoner og begrensinger, samtidig som vi er fullt klar over at andre opplever å bli alvorlig syke, miste jobben eller noen av sine kjære. For noen kan det å snakke om å kjede seg i hverdagen i en slik situasjon lett føre til skam og skyldfølelse.

Selv om diktet hjelper oss lesere å sette ord på den kontrastfylte hverdagen vi står i, oppleves det på mange måter som uforståelig og en mager trøst å få høre at vi må lære å kjede oss. Hvordan kan vi mennesker lære å kjede oss samtidig som det foregår en kamp på liv og død? Dette kan få leseren til å reflektere over begrepet kjedsomhet. Kanskje legger diktets vi noe annet i dette begrepet enn en følelse av å ikke oppleve ting og ha det gøy? Ifølge Svartdal (2020) kan kjedsomhet også ha positive sider, blant annet ved å gi tid og rom til å tenke over ting vi ellers ikke ville ha tenkt på, og dermed også føre til kreativitet og nye løsninger. Bruk av kontraster er med på å fremheve kjedsomhet som et sentralt tema i diktet.

Verselinje 10 «...mister levebrødet, går på veggen og går konkurs» inneholder også noen kontraster. Her skiller uttrykket «går på veggen» seg ut ved å spille på humor og umiddelbart ikke vekke samme alvorlige assosiasjoner som de andre. Det å miste levebrødet og gå konkurs er alvorlige hendelser, mens det å gå på veggen kan bety ulike ting for ulike personer. Ved å bruke dette uttrykket får diktets jeg fram at det å gå på veggen, forstått som å ikke orke mer eller gi opp, også kan være en forståelig og alvorlig konsekvens av pandemien for noen, uten at det er knyttet til spesifikke hendelser. Slik kan pandemien ramme oss alle på ulike måter, og det er ingen fasitsvar på hvorfor man kan trenge trøst i denne krisen.

Avslutning

Diktet «Liten trøst» beskriver hvordan vi alle blir utfordret og satt på prøve under koronakrisen som rammer oss på ulike måter. Gjennom bruk av litterære virkemidler som besjeling, personifikasjon, gjentakelse og kontraster, berøres tema som fortvilelse, fremmedgjøring og skam, men også trøst. Både det å få og gi trøst i en vanskelig tid.

Diktet beskriver hvordan vi alle må lære oss å mestre en ny og annerledes hverdag der vi føler oss fremmedgjort både ovenfor oss selv og våre omgivelser, og berører på denne måten også tema som usikkerhet og livsmestring. Gjennom bruk av kontraster belyses de spenningene folk må leve med under koronakrisen, alt fra liv og død på den ene siden, til kjedsomhet på den andre.

Vårt forhold til tid er et annet sentralt tema. Ved bruk av tidsbegrep skapes det en form for tidslinje i diktet. Første halvdel av diktet har et håpløst preg over seg, og følelsen av å være fortapt dominerer. Det haster å få gjort noe med situasjonen. Etter hvert forsoner diktets jeg seg mer med den nye tilværelsen, tiden blir en venn og medspiller, og håpet er tilbake. Hvilke spor koronakrisen vil etterlate vet vi ikke, men ingenting vil bli som før.

Kanskje spiller nettopp den siste setningen på at vi alle vil ha fått et nytt forhold til tid, og at erfaringer med kjedsomhet har lært oss noe viktig. Det å stoppe opp og tenke over tilværelsen kan tilføre livet noe verdifullt. Slik kan også det å lære å kjede seg føre noe godt med seg, og bidra til ny innsikt som vi mennesker tar med oss videre.

3.3 «Dette er andre dager»

(Vedlegg 3)

«Dette er andre dager» er skrevet av Ruth Lillegraven (f.1978). Hun debuterte med *Store stygge dikt* i 2005 (Sørbø, 2018, s.618). Sørbø påpeker at Lillegravens lyrikk har mange fellestrekk med det som kalles «ekspansjonslyrikk», som blant annet henter inspirasjon fra langdikt med episke trekk. Lillegraven skriver både episk og fortellende dikt og romaner (Myklebust, 2020), men også barnebøker (Karlsvik, 2019).

Tittel

Tittelen «Dette er andre dager» kan umiddelbart skape en forventning hos leserne om at det er en *annerledes* situasjon det skal handle om, det er noe som ikke er som det «skal» være. Det er sannsynlig at dette vekker gjenkjenning hos mange lesere under koronakrisen. Tittelen kan også oppfattes som en bekreftelse på at nye og annerledes følelser vi kan tenkes å kjenne på i denne tiden, er forståelige og har en grunn. Og ikke minst at det er følelser vi deler med andre. Kanskje vekker dette også lesernes nysgjerrighet og motivasjon til å lese diktet?

Motiv

Stemmene i diktet er det lyriske jeg-et, vi-et og mot slutten det lyriske du-et. Det lyriske jeg-et forteller innledningsvis hvordan koronapandemien har ført til mindre reisevirksomhet, mindre CO₂-utslipp, at himmelen klarer, fiskeørnen kommer tilbake og dagpåfugløyene våkner opp igjen. Vårt forhold til tid er endret, noen har fått mer tid, andre mindre, men alle har *andre* dager. Folk går i hi mens de overstrømmes av nyheter om virusets utvikling og skremmende konsekvenser. I strofe 7 overtar diktets vi og forteller hvordan vi-et prøver så godt det kan å følge smittevernregler og restriksjoner i hverdagen. Hele tiden lengter vi-et etter å kunne være sammen med andre på en normal måte igjen. Vi-et viser også til de andre, de som må gå i isolasjon og i nærkamp mot viruset. Det trekkes linjer fra virusets begynnelse i flaggermusens habitat til utviklingen av en verdensomspennende krise som skaper frykt og får store konsekvenser. Vi-et beskriver bekymringer som følger med utbredelsen av viruset. Når vi-et går alene i skog og ved sjø, hører vi-et hvisking fra det store treet, menneskeætta. Treet sukker, men står trygt plantet i bakken og bladene henger i sterke, små stilker. Bladene vender seg mot hverandre, og diktet avsluttes med at det lyriske du-et blir minnet på at «du er berre eit lite blad på det store treet» (s.26, v.1).

Diktets form og komposisjon

Som nevnt ovenfor har Lillegravens dikt mange fellestrekk med ekspansjonslyrikk, noe som også kan gjelde for «Dette er andre dagar». Ekspansjonslyrikk kjennetegnes ved at det er lange og beskrivende dikt, hovedsakelig med en løs struktur. Lyrikken kan også være preget av gjentakelser og oppramsende partier. Slike dikt er maksimalistiske og inkluderer ofte opplysninger om for eksempel geografi og historie (Hamburger, 1985, s.78, som sitert i Ridderstrøm, 2019a, s.1). I ekspansjonsdikt kan poeten «bli en eventyrer gjennom alle tider og rom» (Friedrich, 1998, s. 201, som sitert i Ridderstrøm, 2019a, s.1).

Flere av disse kjennetegnene finner vi igjen i «Dette er andre dagar». Diktet er delt inn i hele 26 strofer med alt fra en til 10 verselinjer. Det har med andre ord ingen fast struktur. I diktet beskrives alt fra nære hverdagsutfordringer til store globale endringer som har skjedd under koronapandemien, og geografiske steder i ulike deler av verden blir benevnt. Diktet er rikt på konkrete beskrivelser og bilder, og vi blir tatt med på en reise som spenner fra positive endringer i naturen, via håndvask og matlaging i hjemlige omgivelser, til negative konsekvenser som stengningen av kaffebaren i Beirut og frisøren i Marseille. Til og med

menneskets inngrep i flaggermusens habitat blir berørt. Leseren blir til slutt tatt med på en tankereise til det store treet, menneskeætta, og blir slik en «eventyrer gjennom alle tider og rom». Kontrasten mellom fjerne og nære perspektiver bidrar til å skape spenning og dynamikk i teksten og viser hvor inngripende denne krisen er i våre liv på ulike nivå. Hverdagsbekymringer går hånd i hånd med bekymringer for kloden og fremtida.

Allerede i begynnelsen av diktet finner vi eksempel på oppramsinger, når en rekke positive miljømessige endringer under pandemien, for eksempel «...mindre røyk / frå fabrikkpipene / i kina» (s.1, v.4-6), «himmelen klarnar» (s.2, v.2) og «fiskeørna kjem tilbake» (s.3, v.1) blir beskrevet. Dette kan komme overraskende på leseren og bryter kanskje med det vi forventer å lese i et leilighetsdikt fra koronakrisen. Oppramsingene viser at fra et økosentrisk perspektiv kan viruset også føre noe godt med seg. Når diktet åpner på denne måten blir vi gjort oppmerksom på at situasjonen ikke utelukkende er dystert, og det skapes en positiv stemning i diktet.

Flere steder i diktet skaper oppramsinger en form for rytme og musikalitet, for eksempel i strofe 10 «og me instiller omstiller / tilpassar oss...» (v.1-2). Oppramsingene gir diktet et maksimalistisk preg og leseren blir slått av hvor mye vi faktisk må forholde oss til i denne tiden. Dette gjelder for eksempel når det ramses det opp ting vi-et *må* gjøre, ting vi-et *ikke* har lov til å gjøre og ting vi-et frykter. Når det heller ikke er satt komma mellom ordene som ramses opp, virker det ganske overveldende, også rent visuelt. Et eksempel kan være «Og medan folk fryktar/for foreldre finansar framtid/medan tala på smitta innlagde/permitterte stadig aukar...»(s.16, v.1-4). Disse oppramsingene og beskrivelsene av både positive og negative konsekvenser av koronaviruset, står i sterk kontrast til hverandre. Dette skaper spenning i teksten, og kan føre til at leseren løfter blikket og ser på koronasituasjonen med et mer nyansert blikk.

Vi finner også eksempler på allusjoner i diktet. I strofe 8 står det: «For slik lyder statens ord». Her er det lett å se paralleller til liturgien i kirken. Dette kan gjøre at leseren begynner å reflektere over om staten har blitt viktigere for oss enn Gud i denne tiden? Har Bibelens 10 bud blitt byttet ut med instruksjoner fra staten, som for eksempel «Ikkje dra på hytta/jobben eller puben/ta instruksar ta ansvar/halde avstand halde fred» (s.9)? Leseren vil kunne kjenne seg igjen i «budene» som ramses opp og som vi alle lydig følger. I motsetning til de 10 bud er vi alle nødt til å følge instruksene som staten pålegger oss.

Diktet både begynner og slutter med henvisning til naturen, og diktet har en tydelig sirkelkomposisjon. Her rammes diktet, og kanskje også tilværelsen vår, inn i naturen. Dette minner oss på at vi alle er del av en større sammenheng, noe som bidrar til å gi diktet en stemning av trygghet og tilhørighet.

Besjelinger og metaforer

Vi mennesker blir hele tiden møtt av «den taggete kula» (s.6, v.2) som hjem søker oss både i tankene våre og i hverdagen. Den taggete kula er nok noe de fleste av oss har fått et forhold til den siste tiden. Mange av oss har kanskje et behov for å visualisere koronaviruset for å forstå hva vi egentlig kjemper mot, samtidig som dette også kan gjøre viruset mer skremmende. Når viruset flyr rundt og gjør skade, får det menneskelige egenskaper, og kan «stengje / frisøren i Marseille..» og «rorbua i Lofoten». Det er ikke godt å vite om visualiseringen av viruset bidrar til å øke eller minske frykten når vi leser slike beskrivelser. For noen kan det nok virke ekstra skremmende når viruset blir konkretisert som en kule med tagger på, som forfølger oss overalt.

En annen besjeling i diktet er når treet «hvisker» og «sukker». Dette er noe vi-et blir oppmerksom på når det går alene i skog og ved sjø. I koronatiden har vi-et blitt oversvømt av nyheter og oppdateringer fra alle kanter, og bekymringene har stått i kø, slik det beskrives i strofe 16. Det er først når vi-et går alene i naturen at det hører hviskinga fra treet. Kanskje er det nødvendig å ha stillhet og ro rundt seg for å få slippe til tanker som kan få oss til å reflektere på et dypere plan? Når treet «hvisker» til du-et at «du er berre eit lite blad / eit lite blad på / det store treet» (s.25) kan det være et bilde på at vi alle er en del av noe større. Det kan skape en følelse av trygghet og fellesskap, samtidig som det også kan være en påminnelse om at våre handlinger har konsekvenser for andre enn oss selv. Vi har alle ansvar for å handle slik at det ikke skader treet som vi alle er en del av. Siden koronapandemien knyttes til menneskets inngripen i naturen kan det tenkes at treets sukking er et bilde på at naturen er oppgitt over at vi mennesker tenker for kortsiktig og ikke er vårt ansvar bevisst.

I diktet beskrives menneskætta som «det store treet» og du-et som et blad på treet. Når treet beskrives som krokete og knudrete, og stødig med gode røtter langt nede i bakken, kan dette være metaforer på at menneskætta står trygt plantet og kommer til å klare seg også gjennom

den krisen vi står midt oppi nå. «Men grunnen finst» (s.19) får slik også en beroligende effekt på leseren. Det er fast grunn under oss og dette kan forstås som at vi ikke kommer til å bli borte.

«Folk ligg i hi» er en metafor som kan ha flere betydninger. En positiv forståelse vil være å se på det som å oppholde seg på et trygt og lunt sted mens vi-et venter på at noe utenfor hiet skal gå over. En mer negativ tolkning er å betrakte det som en form for isolasjon fra omverdenen uten mulighet til å ha kontakt med noen utenfor hiet. I løpet av koronatiden har nok de fleste av oss opplevd å måtte gå i hi på begge disse måtene, og det er lett å identifisere seg med stemmen i diktet. En virkning av metaforen kan være at den gir en beroligende påminnelse om at denne tilstanden er midlertidig. Kanskje sier den også noe om at mange av oss har det ganske godt i hiene våre, når alt kommer til alt.

Avslutning

«Dette er andre dagar» tar opp tema knyttet til alt fra nære hverdagslige utfordringer til globale ringvirkninger av viruset. Diktet er langt og beskrivende, og preget av gjentakelser og oppramsende partier. Andre litterære virkemidler som besjeling, metaforer og kontraster bidrar på ulike måter til å få frem diktets stemning og tema. Koronasituasjonen blir beskrevet fra ulike perspektiv, og både positive og negative konsekvenser av pandemien blir trukket frem. Diktet har en tydelig sirkelkomposisjon, der naturen har en sentral plass både i begynnelsen og slutten. Ulike beskrivelser av sammenhengen mellom mennesket og naturen rammer inn diktet, og både tilhørighet og bærekraft kan derfor være tema i diktet. Dette inntrykket forsterkes ved at diktet avsluttes med å beskrive mennesket som et blad på det store treet, menneskeætta, og viser at vi alle står i et gjensidig forhold til hverandre og naturen.

Diktet starter med en beskrivelse av hvordan endringer i menneskets atferd under pandemien har vært positivt for miljøet på jorda, noe som bidrar til å skape en positiv stemning. Rikelig med beskrivelser av hverdagsutfordringer knyttet til isolasjon og restriksjoner, i tillegg til alvorlige konsekvenser for mennesker over hele verden, minner likevel leseren på de negative sidene ved pandemien. Slik blir også livsmestring og menneskets tilpasningsevne tema i diktet.

Vårt forhold til tid er også et sentralt tema i diktets beskrivelse av koronasituasjonen. Mange av oss har blitt mer overlatt til oss selv i denne perioden, og vi har blitt tvunget til å ta det mer med ro. Diktet trekker frem mulighetene som ligger i dette, og kan dermed indirekte også handle om håp. Når vi ikke lenger er omgitt av støy og distraksjoner i samme grad som før, får vi mer tid til å tenke og reflektere. Da vil vi kanskje også kunne høre den viktige «hviskingen fra treet». Dette er en innsikt som er gyldig også etter at koronakrisen er over.

4. Konklusjon

I denne oppgaven har jeg sett nærmere på hvordan koronasituasjonen beskrives i tre norske koronadikt, nærmere bestemt «Naudbluss», «Liten trøst» og «Dette er andre dagar». Ved å analysere diktene har jeg kommet fram til at det er flere fellestrekk når det gjelder tematikk, men også at de setter søkelys på ulike sider ved situasjonen. Diktene beskriver i varierende grad både positive og negative konsekvenser av koronakrisen, noe som bidrar til å gi diktene ulike stemninger. Perspektivene i diktene varierer, både innholdsmessig og tidsmessig.

I «Naudbluss» beskrives koronasituasjonen først og fremst som en akutt nødssituasjon som vi alle befinner oss i. Oppmerksomheten rettes mot følelser som isolasjon og frykt, og hvordan vi på ulike måter forsøker å håndtere hverdagen under krisen. Siden vi alle deler samme skjebne kan vi ikke redde hverandre, men må sette vår lit til at tiden til slutt skal komme oss til unnsetning. Vi har et håp om at når tiden er inne, vil hjelpen komme og bringe oss ut i lyset igjen. Hva som ellers møter oss når krisen er over, blir ikke omtalt i diktet.

I «Liten trøst» fremstilles koronakrisen som en periode med fremmedgjøring og store kontraster, hvor vi må forholde oss til liv og død på den ene siden og kjedsomhet på den andre. Når hele verden blir snudd på hodet, utfordres vi til å forsone oss med den nye tilværelsen og gjøre oss til venns med tiden. Etter krisen vil vi ha lært å kjede oss, og kjedsomhet blir beskrevet som en mulighet til ny innsikt og personlig utvikling. Når vi er utlært vil vi i det minste kunne glede oss over at en dag vil ingenting bli som før. Slik settes det også ord på mulige positive spor etter koronakrisen.

«Dette er andre dagar» skiller seg fra de andre diktene på flere måter. Her blir koronasituasjonen beskrevet fra ulike perspektiv, og alt fra globale ringvirkninger av viruset

til nære hverdagslige utfordringer blir berørt. Beskrivelser av positive miljømessige endringer under koronakrisen har en sentral plass, og bidrar til å gi diktet en mer gjennomgående positiv stemning enn i de to andre diktene. Leseren utfordres til å se koronakrisen i et større perspektiv, og i diktet kommer det frem hvordan vi alle står i et gjensidig forhold til hverandre og naturen. Slik kan diktet både trøste, og appellere til leserens ansvarsfølelse. Det at koronakrisen også har gitt oss mer tid, trekkes frem som en mulighet til refleksjon og bevisstgjøring. I dette kan det ligge et indirekte håp om at krisen vil føre til økt bevissthet om globale konsekvenser av vår egen livsførsel. På den måten kan koronakrisen tenkes å bidra til innsikt som vil være av stor betydning og ha gyldighet langt inn i fremtiden.

Det har vært en spennende og lærerik opplevelse å analysere leilighetsdikt om koronakrisen samtidig som krisen fortsatt pågår. Jeg har opplevd hvordan det å fordype meg i diktene både har gitt meg trøst og håp, men også har utfordret meg til å reflektere over krisen i et større perspektiv. Jeg har erfart at lyrikk har bidratt til å gi meg en annen form for innsikt og forståelse enn det de daglige nyhetsoppdateringene gjør, akkurat som Baumgarten hevdet så langt tilbake som på 1700-tallet (Samuelsen, 2013, s.33, sitert i Bjørn, 2016, s.38). For meg er det også spesielt å lese koronadikt fra et innsideperspektiv, når jeg vet at det vi opplever nå sannsynligvis vil få plass i historiebøkene. I fremtiden vil også koronadiktene kunne ha historisk interesse, og det er underlig å tenke på at om 100 år vil kanskje noen lese dem og reflektere over hvor spesielt det må ha vært å leve under koronakrisen.

Kilder

Primærkilder

Grytten, F. (2020). Naudbluss. På Boktips/Gørvell, K. (03.04.2020).

<https://www.boktips.no/dikt/ukas-dikt-frode-grytten-naudbluss/>

Lillegraven, R. (2020). Dette er andre dagar. På Nynorsk. [https://www.nynorsk.no/aleine-](https://www.nynorsk.no/aleine-saman-korona-og-kulturen/ruth-lillegraven-dette-er-andre-dagar/)

[saman-korona-og-kulturen/ruth-lillegraven-dette-er-andre-dagar/](https://www.nynorsk.no/aleine-saman-korona-og-kulturen/ruth-lillegraven-dette-er-andre-dagar/)

Saabye Christensen, L. (2020). Liten trøst. På Forfatterens klimaaksjon. (11.04.2020).

<https://forfatternesklimaaksjon.no/2020/04/11/liten-trost-lars-saabye-christensen/>

Sekundærkilder

Andersen, P (24.04.2020). Frode Grytten. *Store norske leksikon*. Lest 06.09.2020:

https://snl.no/Frode_Grytten

Bonnevie-Svendsen, M. (22.03.2020). *Trøstende tanker for oss som ikke bare lever med korona-angst, men også koronaskam*. Psykologisk.no. Lest 31.10.2020:

<https://psykologisk.no/2020/03/trostende-tanker-for-oss-som-ikke-bare-lever-med-koronaangst-men-ogsa-koronaskam/>

Bjørn, E. N. (2016). *Lyrikklesingens dannelsingspotensial* [Masteroppgave]. Høgskolen i Bergen.

CDC. (23.03.2020). *Coronavirus* [Bilde]. Center for Disease Control's Public Health Image Library. <https://www.pexels.com/photo/coronavirus-3992933/>

Dalgard, O., Klein, J., & Jensen, H. L. B. (20.03.2020). covid-19. *Store medisinske leksikon*. Lest 01.11.20: <https://sml.snl.no/covid-19>

Federli, K. & Eftedal, C. I. (11.12.2018). Gjentakelse. *NDLA*. Lest 10.10.20:

<https://ndla.no/subjects/subject:19/topic:1:195257/topic:1:2845/resource:1:1734?filters=urn:filter:f4581340-52f1-435d-8f99-d5de4e123f70>

Fodstad, L. A., Glende, M., Minken, M., Norendal, A. & Østmoe, T. I. (2014). *Moment vg1* (1.utg.). Cappelen Damm.

Garthus, K., Sandemose, S. & Schulze, A-M. (2020). *#lyrikk* (1.utgave). Fagbokforlaget.

Grønbech, T. (Programleder). (02.04.2020). Dikt i koronaens tid: Ruth Lillegraven og Frode Grytten [Audio podkast episode]. I *NRK Bok*. NRK.

https://radio.nrk.no/podkast/bok_i_p2/sesong/202004/1_fd7109e6-2ad4-4570-b109-e62ad4c570db

Helsedirektoratet. (12.03.2020). *Helsedirektoratet har vedtatt omfattende tiltak for å hindre spredning av Covid-19*. Lest 20.10.2020:

<https://www.helsedirektoratet.no/nyheter/helsedirektoratet-har-vedtatt-omfattende-tiltak-for-a-hindre-spredning-av-covid-19>

Karlsvik, M (03.06.2019). Ruth Lillegraven. *Store norske leksikon*. Lest 06.09.2020:

https://snl.no/Ruth_Lillegraven

Klein, J., Dalgard, O. & Jensen, H. L. B. (29.07.2020). koronavirus. *Store medisinske leksikon*. Lest 17.10.20: <https://sml.snl.no/koronavirus>

Lars Saabye Christensen. (u.å). *Cappelen Damm*. Lest 20.10.20:

<https://www.cappelendamm.no/forfattere/Lars%20Saabye%20Christensen-scid:368>

Lie, F., Enghaug, S. H. & Sørzdahl, E. (29.09.2020). Helsebyråden: - Folk er dritt lei. TV 2.

Lest 22.10.20: <https://www.tv2.no/a/11677564/>

Myklebust, E. (24.10.2020). Ruth Lillegraven. *Allkunne*. Lest 30.10.20:

<https://www.allkunne.no/framside/biografier/l/ruth-lillegraven//95/83548/>

Ridderstrøm, H. (09.04.2019a). Ekspansjonslyrikk. *Litteratur og medieleksikon*. Lest 23.10.20:

<https://www.litteraturogmedieleksikon.no/.cm4all/mediadb/ekspansjonslyrikk.pdf>

Ridderstrøm, H. (15.04.2019b). Leilighetsdikt. *Litteratur og medieleksikon*. Lest 17.10.20:

<https://www.litteraturogmedieleksikon.no/.cm4all/mediadb/leilighetsdikt.pdf>

Soldal, H. [Nettsjef]. (u.å.). Koronaviruset i verden. *NRK*. Lest 01.11.20:

<https://www.nrk.no/nyheter/koronaviruset-i-verden-1.14945912>

Statsministerens kontor & Helse- og omsorgsdepartementet. (12.03.2020). Omfattende tiltak for å bekjempe koronaviruset [Pressemelding]. *Regjeringen.no*. Lest 06.09.2020:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nye-tiltak/id2693327/>

Svartdal, F. (25.03.2020). kjedsomhet. *Store norske leksikon*. Lest 01.11.20:

<https://snl.no/kjedsomhet>

Sviland, D. (26.03.2020). Søndag heile veka. *Vårt land*. Lest 22.10.20:

<https://www.vl.no/verdidebatt/sondag-heile-veka-1.1689522>

Sørbo, J. I. (2018). *Nynorsk litteraturhistorie*. Samlaget 2018.

Worldometers. (31.10.20). *Covid-19 coronavirus pandemic*.

<https://www.worldometers.info/coronavirus/>

Vedlegg 1 «Naudbluss»

Av Frode Grytten

gi beskjed til
juni, juli, august
meld frå til september
send ord til oktober

vi er her inne
vi er her i alle husa
fanga som insekt
i handflatene

vi har pussa vindauga
for å sjå gata vår betre
vi er kopla til kvarandre
via internettets tynne sivilisasjon

vi skriftar til oss sjølv kvar kveld
men nyheitene flyt stille opp
frå kjellaren og fyller alle
rom med frykt

varsle våren, gi sommaren
ei streit melding
så snart dette er over
straks dette er slutt

finn oss, redd oss, berg oss
bær oss ut i lyset

Vedlegg 2 «Liten trøst»

Av Lars Saabye Christensen

Snart kjenner jeg ikke byen min igjen
Så forlatt, så øde, at det er like før den letter
Byen kjenner snart ikke meg igjen heller
Selv ikke speilet holder følge
Og alle klokkene mine ligger etter
Bare én ting er sikker, det tar tid, det tar tid
Men ikke si at det er i motbakke det går oppover
Ikke si det så lenge noen dør
Ikke si det så lenge noen ikke får tatt farvel
Si det ikke så lenge noen mister levebrødet, går på veggen og går konkurs
Ikke si at motstand gjør sterk heller
Ikke si det
Si det ikke så lenge noen risikerer livet for å redde andre
Og si i hvert fall ikke at det aldri er så galt at det ikke er godt for noe
Det er ikke det
Så ikke si det
Du skal si: når dette er forbi skal vi ha lært å kjede oss
Det er på tide
Vi må komme overens med sekundene
og på talefot med timene igjen
for nå vet vi hva vi får, men ikke hva vi har
Det tar uker, kanskje år, det tar tiden det tar
å lære å kjede seg
selv om det er det eneste du gjør
Men når du omsider er utlært kan du i det minste glede deg over
at en dag, at en dag
vil ingenting bli som før

Vedlegg 3 «Dette er andre dagar»

Av Ruth Lillegraven

det er færre
fly, båtar og bilar
færre overfylte tog
i india, mindre røyk
frå fabrikkpipene
i kina

himmelen stilnar
himmelen klarnar

fiskeørna kjem tilbake
dagpåfuglauga faldar ut
vengene for første gong

nokon har meir tid
mange har mindre tid
alle har anna tid

folk ligg i hi, høyrer om
basale reproduksjonstal
molekylær immunologi
kriselover, konkursar

overalt ser dei teikningar
av den taggete kula som
har heimsøkt landet
og kloden

me lagar mat
og vaskar opp
prøver å jobbe

lærer bort ting
me ikkje kan

for slik
lyder statens ord

ikkje dra på hytta
jobben eller puben
ta instruksar ta ansvar
halde avstand halde fred

og me innstiller omstiller
tilpassar oss, slik ingen
skulle tru at nokon
nordmenn kunne
gjere

me vaskar hender til
dei tørkar opp og sprekk
me trøystar og trygger
kranglar og klagar

me lengtar etter
ein dag igjen å vere
mange og seine på fest
å stå ved ein kjøkkenbenk
varme og yre, klirre glas
og kysse kinn

og så er det dei andre
dei som ikkje kan bli i hi
dei som ikkje kan lengte
dei tek farvel med familien
flyttar ned i kjellaren med
hybelkomfyr under armen

må ut i krigen for å møte
det som trugar med
å sprengje alle
rammer

det som
kanskje starta med at
mennesket rota seg inn
i habitatet til flaggermusa

som no svevar mellom oss
frå land til land, stengjer
frisøren i marseille
kaffibaren i beirut
rorbua i lofoten

og medan folk fryktar
for foreldre finansar framtid
medan tala på smitta innlagde
permitterte stadig aukar, medan
himmelen og vatnet klarnar, og
me går åleine i skog og ved sjø
høyrer me kviskringa

det store treet
krokete og knudrete

grunnen under trøtt og tørr
legg du øyret mot han
kan du høyre eit sukk
der inne

men grunnen finst

og treet
menneskeætta
finst

det står med røtene
djupt nede i bakken

blada heng
i sterke små stilkar
dei blafrar og snur seg
vender nervetrådane
mot kvarandre

og så høyrer dei orda

dei som blir kviskra frå
trestamma og frå grunnen

du er berre eit lite blad
eit lite blad på
det store treet